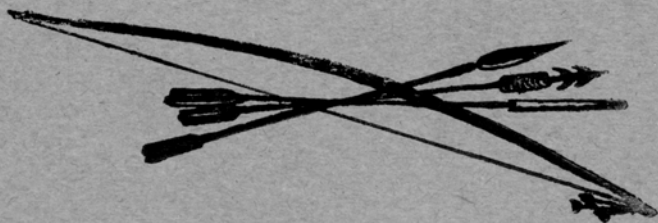

BATAK

Ikatlung Libru

3

Batak of Palawan

495.4

BATAK

Ikatlung Libru

3

Batak of Palawan

Trial Edition

Summer Institute of Linguistics
Philippines
1962

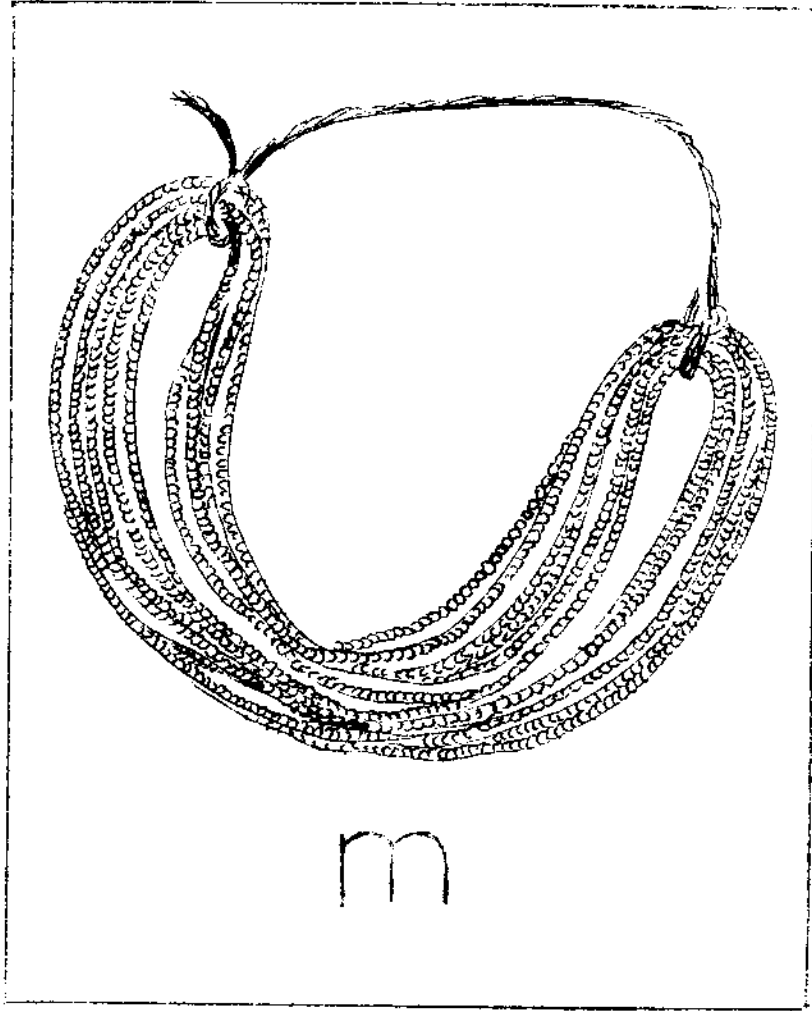
PREFACE

This is the third of a series of three graded primers designed to introduce the alphabet in a controlled manner so that the speakers of Batak may easily obtain the skill of reading in their own dialect.

The Batak consonants are as follows: b, k, d, g, l, m, n, ng, p, r, s, t, w, y, and the glottal stop ʔ. The pronunciation of these consonants is similar to the corresponding symbols of Tagalog, the National Language.

The vowels, a, i, and u, are also similar to those of the National Language, but e is similar to the pepet vowel of Pangasinan.

These primers were prepared by Rosemary Rodda, a member of the Summer Institute of Linguistics.

ma

mu

mi

me

2

	a	u	i	e
ma	mu	mi	me	
ba	bu	bi	be	
ta	tu	ti	te	
ka	ku	ki	ke	
la	lu	li	le	
sa	su	si	se	

kamu	mani	malità
kamuti	malità	amà
kami	nibi	mamisi
kamisità	mai	maka
kamali	amulà	uma

naguma tu amà kat Kamalas.

pisien mu tu kamuti mai mani.

nagbaba si amà it malità
kat balai ta.

pisien mu tu kamisità ku
kat malità ku.

mamisi aku it nibi mai balula .

maneka kami taka maguma
si amà ku.

madali a magbalik ta
kat balai ta.

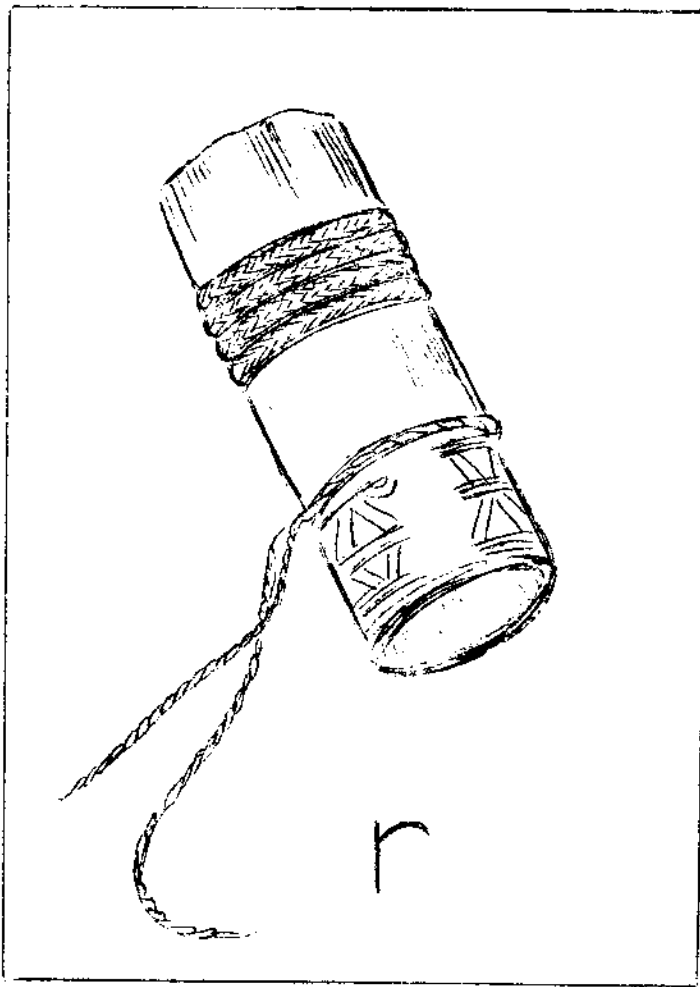
magpisi tu lalaki it seka.
magbaba tu amà it balula.
magbati tu inà it sunata.
magbalik si Labu situ.

mamisi ka it kamuti.
misi ka maka it seda.
mamisi kami it kasili kanimu.

nagpisi aku it manì mai kamuti
mai kasili mai sedà.

magkàen na tami.

magkàen tu amà it kamuti
mai kasili kat balai sira.

rangkè

ra

ru

ri

re

ra
----

sira	baratu
garà	kurabu
gerà	mamarà
girà	marara

ru
----

rubu	baru
saruba	kabaru
	maruna
durù	turù

batien mu tu gerà sira.
 magkabaru it luka mu.
 mamarà tu kabaru.

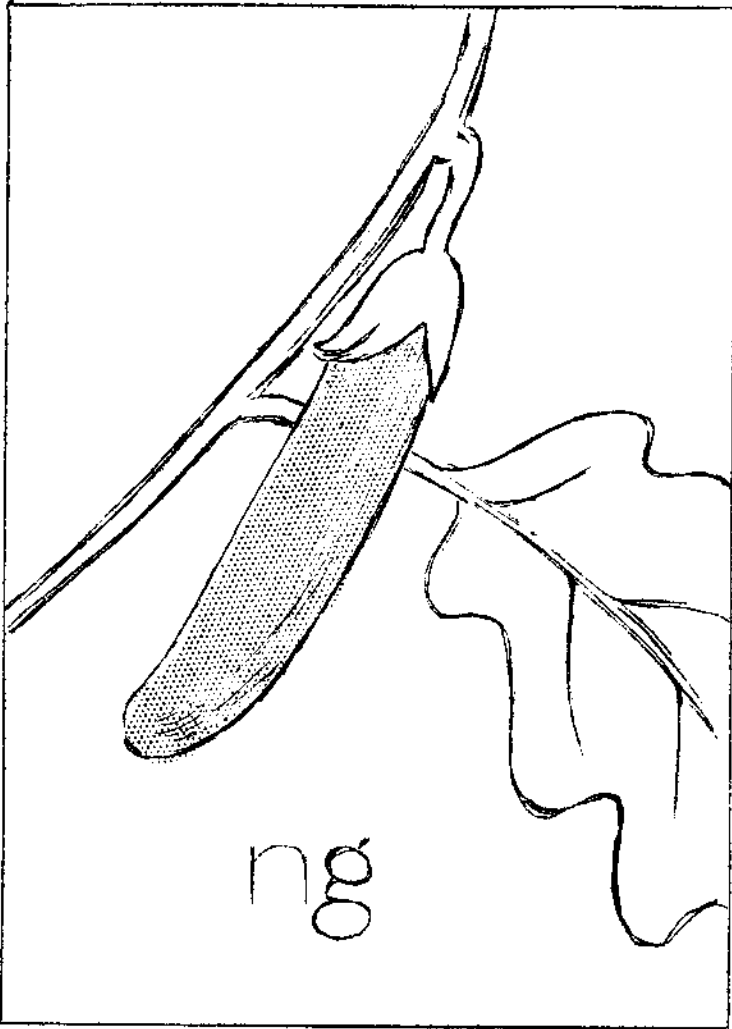
ri

rigali	ari
parigu	iri
ribu	sari
rimù	barikùku
	barità

re

kerè
mirè
retà

kài tu ari mu?
pisien sira tu mirè.
kài nagpisi sira it mirè?
asan kat sapà.

tarung

ang

ung

ing

eng

ang

bangkà	batang
timbang	utang
tabang	betang
bangku	tanggung
kalabang	

magtabang aku kanimu.

babaen it lalaki tu batang.

alang	kurang
galang	rangkè
talang	guragurang
sanga	manga

magalang tu guragurang it galang.

pisien mu tu rangkè i Padang.

magtanggung it manga betang.

ung
-----

bunga

bulung

lunglung

pisien mu tu manga bunga.

magbulung tu guragurang kat luka.

agung

tarung

tanggung

pungà

batien mu tu agung.

magtanggung ka it agung.

naglukbu si Lunglung.

lusung

madung

magadung tu inà kat lusung.

asan kat imu magadung.

eng
-----

tabeng

tibeng

sadeng

gereng

kèdeng

kereng

duateng

tengatengà

kài si Lunglung?

kèdeng ku asan kat sapa.

magtakut tu kèdeng it agung.

duateng na tu kèdeng.

magsadengsadeng kami na.

mamisi kami it manga tarung.

ing

kuding	uring
dingding	ringki
linggu	maburing
bibingka	biring
kingki	buring

maburing na tu alima mu.
namisi aku it uring.

kài tu kuding?
asan kat sabi it dingding

batien mu tu galang i inà.
magringki tu galang i inà.
magalang aku it galang kanimu.

a	u	i	e
ma	mu	mi	me
mang	mung	ming	meng
ra	ru	ri	re
rang	rung	ring	reng
la	lu	li	le
lang	lung	ling	leng
ta	tu	ti	te
tang	tung	ting	teng
da	du	di	de
dang	dung	ding	deng
sa	su	si	se
sang	sung	sing	seng
ga	gu	gi	ge
gang	gung	ging	geng

kâi tu ari ku?

asan kat batang.

ari, tabangan mu aku.

magtanggung it manga betang ku.

unu i betang mu?

mai malità kaitu, misi ka.

ià ian tu ligaru it apù ku.

mai manga lambung kat malita ku.

magtanggung tu ari ku it malità.

guragurang na tu apù ku.

nagunu si Rinatu?

madali ka.

tabang.

nalukâan si Rinatu kat alima.

nàunu tu alima?

nalukâan kania it nibi tu alima.

pisien mu tu bulung.

ibulung ku kai Rinatu.

mararâ tu bulung.

unung kalasi it bulung?

gasà ian.

amà.

kài si amà ku?

asan kat balai ta.

amà, babaen mu tu lusung.

kài tu lusung?

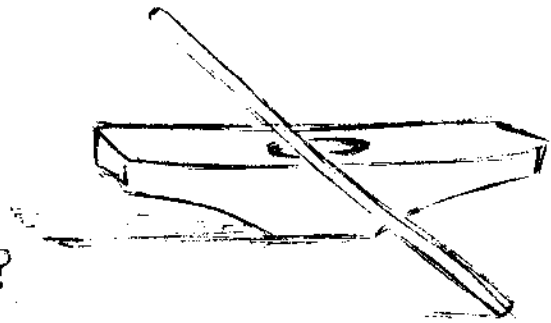
asan kat balai sira.

mamarà na tu lusung.

mamisi ka maka it nigu.

dalien mu maka.

inà, tabangan mu aku.

bagtik

pirang balula na bagtik mi?

tulung balula.

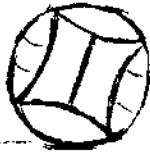
pirang balula i Amadu?

limang balula.

magbaba kamu it manga balula.

makuri ian.

nagtabang tu manga lalaki.

bu

là

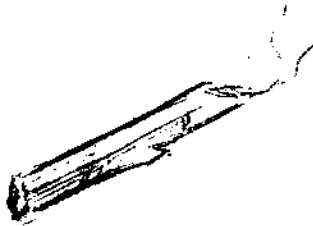
bulà

bu

lan

bulan

u

pus

upus

si

lig

silig

pisien mu tu silig.

magsilig aku kat sabi it balai.

sa — bi
       — big

sabi
 sabig

su — ka
       — kad

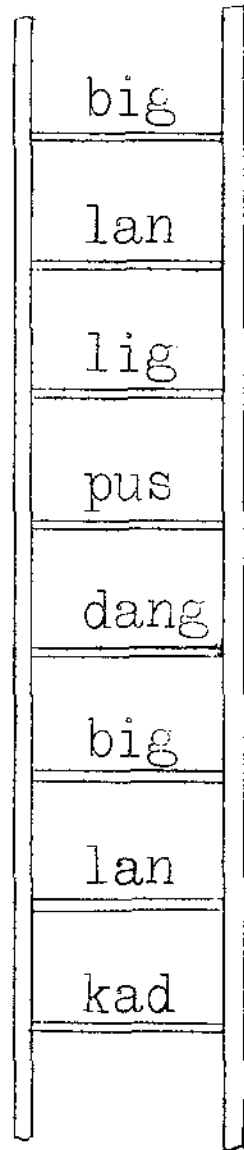
suka
 sukad

si — li
       — lig

sili
 silig

se — da
       — dang

sedà
 sedang

nagsilig.

nagsilig kania.

nagsilig tu arì.

nagsilig tu arì ku.

nagsilig tu arì ku kat balai.

magsukad.

magsukad kania.

magsukad tu kèdeng.

napasukad tu kèdeng kat inà.

sukad a lagi sira.

a — ken
 a — nak
 a — men

aken
 anak
 amen

u — dum
 u — lung
 u — bus

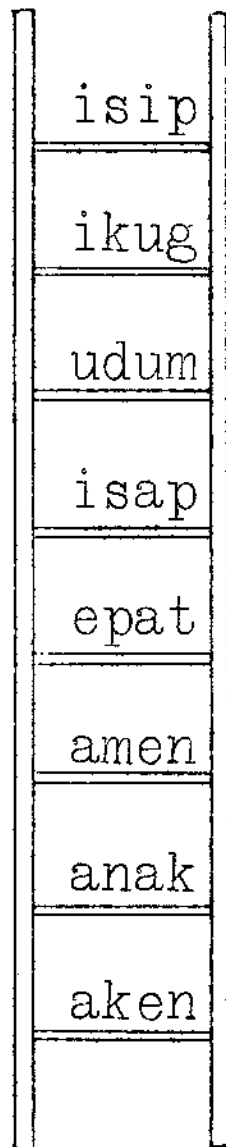
udum
 ulung
 ubus

i — kug
 i — sip
 i — sap

ikug
 isip
 isap

e — pat
 e — lat
 e — nem

epat
 elat
 enem

magelat sira kanaken.
magduruk kami asan kat uma.
pirang katawan?
epat kami.
magduruk maka tu manga anak.
pirang anak?
enem sira.

isip ku in manga anak a manga
lalaki madali a matapus it duruk.

mamisi it isap.
kâi tu isap?
asan kat bubun.

in magduruk makang lagi maburing
tu bilug ku.

maggaman kami kat sapà.

dakulà nang udum.

madali na tu lebeg.

in matapus it duruk magtugda ta

kat uma ta.

tumubu na tu parai.

siung
----

kai siung kèdeng?
kèdeng ian i inà.

kai siung nibi?
nibi ian i Labu.

kai siung busug?
busug ian i amà.

si	[d]	sid	sid
	[m]	sim	sim
	[t]	sit	sit

su	[d]	sud	sud
	[k]	suk	suk
	[g]	sug	sug
	[l]	sul	sul

sulsulan mu it upus tu inâ.
 isugsug mu tu busug.
 sidsid it tapis.

bu	[l]	bul	bul
	[n]	bun	bun
	[d]	bud	bud

tu	[l]	tul	tul
	[g]	tug	tug
	[n]	tun	tun

ibunbun mu kat uma.
 bulbul it kuding.
 pisien mu tu budbud.

a	u	i	e
ta	tu	ti	te
tag	tug	tig	teg
tal	tul	til	tel
ba	bu	bi	be
bal	bul	bil	bel
bad	bud	bid	bed
sa	su	si	se
sag	sug	sig	seg
sak	suk	sik	sek
sap	sup	sip	sep
la	lu	li	le
lat	lut	lit	let
lag	lug	lig	leg

matapus na tu magsudsud
it dikut.

isuksuk mu tu paidà kat dingding.

delem na.

batien mu tu tugtug it ari ku.

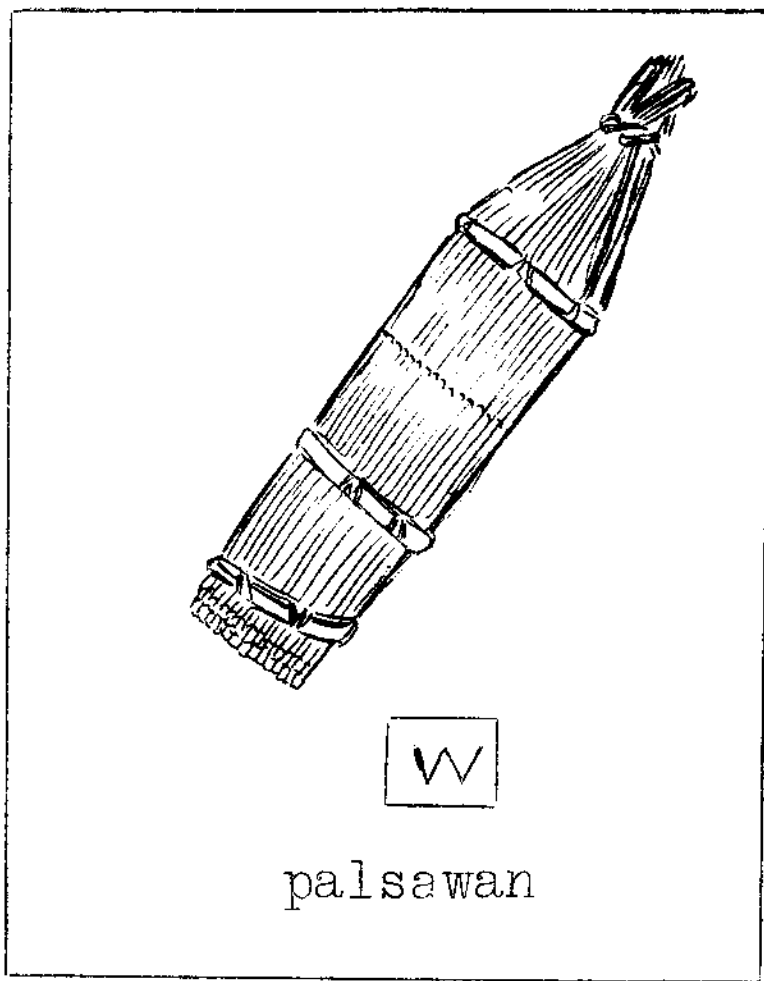
magtangala it balula si amà.

maglutu si inà ku kat abu.

makabati maka it tultul i amà

ia

tugtug	ia	bulbul	ia
tultul	ia	budbud	ia
paidà	ia	busug	ia

wa

wi

we

wa
----

ka	wa	li	kawali
di	wa	ta	diwata
sa	wa	la	sawala
sa	wa	li	sawali
a	sa	wa	asawa
	da	wa	dawa

magsawali si amà kat sabi
it balai.

magdiwata tu lalaki.

mamisi it kawali men.

magdiwata tu asawa i inà ia.

dawadawa na.

wan

gi	na	wan	ginawan
	li	wan	liwan
pal	sa	wan	palsawan
	ta	wan	tawan

makatawan aku it magbasa.
makapisi tu asawa it palsawan.

wang

ma	ni	wang	maniwang
----	----	------	----------

maniwang tu anak mu.

was

	la	was	lawas
a	li	was	aliwas

dakulà a aliwas.
kài tu lawas ku?
mai lawas mu si amà.

mamisi aku it sawali.

mamisi aku it kawali.

mamisi aku it lawas.

mamisi aku it aliwas.

mamisi aku it palsawan.

maniwang tu kuding.

maniwang tu kèdeng.

makatawan aku it tultul.

makatawan maka tu asawa.

magdiwata tu asawa mu.

dagua
----

unu ini?

ià ian tu palsawan.

itaken mu tu palsawan kat sapà.

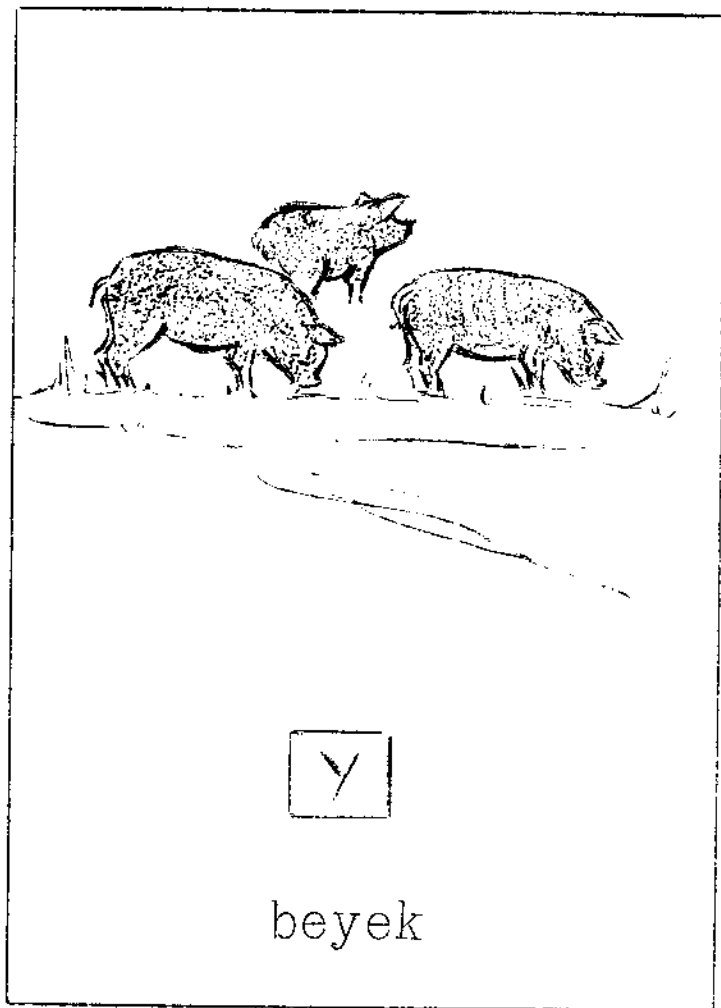
in kaina mai sedà.

nagbilà tu asawa mu taka
dagua siàem a sedà.

siguru dagua makatawan kania
it magbilà.

makatawan kania it magtaken
it palsawan.

mamisi maka it susù kat sapà.

ya

yu

ye

yag   la   yag   layag

yap   a   yap   ayap

yu   ka   ba   yù   kabayù

pa   yù   pù   payùpù

yun   da   yun   dayun

yek   be   yek   beyek

yen   ma   ga   yen   magayen

pisien mu tu beyek.

pisien mu tu kabayù.

pisien mu tu payùpù.

pisien mu tu kayukayu.

magayap it tultul.

magayen tu tultul mu.

magayen a tipanu.

magdayundayun na.

mamisi it kayu kat uma.

ià ian beyek.

dakulà na tu beyek.

kai siung beyek ian?

beyek i Amadu.

maglukbu tu beyek kat sapà.

maginum it danum asan.

magdudu tu beyek kat balai.

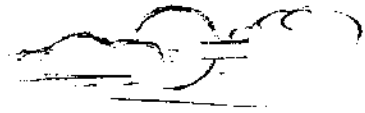
kài tu ina ia?

asan kat sirung it balai.

in dakulà na tu beyek.

magkàen na sira ian.

delem na.

bilug na tu bulan.

magtultul maka si amà kanaten.

tultul ian it bakes.

magtugtug tu ari ku in matapas
tu tultul.

pisien mu tu tipanu.

pisien mu maka tu gitara.

magtipanu si Labu.

ià ian tu tipanu.

ià ian tu gitara.

makabati kami it tugtug i Labu.

kài tu isap ta?

asan kat bubun.

kài tu dalan?

asan kat sabi it balai ku.

manàgeb aku it danum.

dakulà a dukul kat bubun.

magtakut tu manga anak it dukul.

nakabati aku it ugus ia.

dakel a manga dukul kat talun.

ba	la	i
----	----	---

balai

tu	la	i
----	----	---

tulai

gu	la	i
----	----	---

gulai

pa	ra	i
----	----	---

parai

mamisi ka it gulai.

parai kat sabi it balai.

la	nga	da	i
----	-----	----	---

langadai

ma	i
----	---

mai

ka	i
----	---

kai

i	na	i
---	----	---

inai

i	nga	ra	i
---	-----	----	---

ingarai

naglukbu tu anak kat balai.

namisi tu anak it gulai mai parai.

kài tu balai ia?

asan kat sapà sabi it tulai.

kài tu langadai?

inai.   nagonu tu inà ku.

ingarai ia.

kài tu langadai?

maglebek it parai.

maglutu ka maka it gulai.

pa na [u]

panau

a ya [u] ayau

ba ya [u] bayau

pu nga [u] pungau

a ma ma [u] amamau

bang ka [u] bangkau

ing la [u] inglau

a ba nga [u] abangau

magabangau tu uè men.

magpanau na kami.

maginglau si inà men.

mà unu tu asawa mu.

maginglau makang lagi tu
asawa mu.

mapungau ka.

mapungau tami in maginglau
tu manga beken ta.

nagabangau tu nanau.

nagpisi tu nanau it amamau.

kài pinsian it amamau.

asan kat kayu.

GLOSSARY

abangau	call	bunbun	pile
aken	mine	bunga	sap
agung	gong	busug	bow
alang	buy	kabaru	medicine
aliwas	monkey	kai	to
amà	father	kài	where
amamau	bat	kalabang	carabao
amen	ours	kabayu	horse
amula	before	Kamalas	place name
apu	grand parent	kamali	mistake
anak	child	kami	we (excl)
ari	sibling	kamisità	shirt
asawa	spouse	kamu	you (pl)
ayap	copy	kamuti	camote
ayau	don't	kawali	frying pan
bagtik	almaciga	kèdeng	dog
balai	house	kerè	backwards
bangkau	spear	kereng	curly
bangka	boat	kingki	light
bangku	seat	kuding	cat
baratu	cheap	kurabu	light colored
barikùku	bent	kurang	lack
barità	news	dagua	negative
barubaru	to arrange	dawadawa	light rain
batang	log	dayundayun	direct
bayau	brother-in-law	dingding	wall
betang	thing	diwata	sing
beyek	piglet	duateng	go home
bibingka	rice cake	durù	remainder
biring	turn	galang	anklet
bubun	spring	garà	dead trees
budbud	salt	gerà	shout
bulà	ball	gereng	back
bulan	moon	ginawan	breath
bulbul	feathers	girà	foot print
bulung	medicine	gitara	guitar

gulai	vegetable	parai	rice
guragurang	old person	parigu	same
elat	wait	payùpù	mushroom
enem	six	pungà	gap
epat	four	pungau	lonely
ikug	tail	rangkè	bamboo
inglau	sick		pocket
inai	don't know	reta	to get big
ingarai	decorate	rabu rabu	rotten wood
iri	to remove	rigali	bride price
isap	half coconut	rimu	untidy
	shell	ringkì	jingle
isip	think	ribu	thousand
langadai	pestle	sabig	pout
lewas	plant	sadeng	to discuss
layag	fly	sanga	branch
linggu	week	sarisari	various
liwan	top	saruba	surprise
Lunglung	dog's name	sawala	talkative
maburing	dirty	sawalì	woven walls
maka	also	sedà	fish
makuri	difficult	sedang	delouse
magayen	good	sidsid	edge
mai	have	sili	chase dogs
malità	box	silig	broom
mamarà	dry	simsim	grassy
mamisì	get	sira	they, theirs
manì	peanuts	sìu	who
maniwang	thin	sitsit	hiss
manga	plural	sudsud	to weed
marara	sting	suksuk	put into wall
maruna	type of	suka	vomit
	medicine	sukad	sit close
mirè	flying fox	sugsug	put into bamboo
nibì	machete	sulsul	burn
paidà	bolo	tabang	help
palsawan	fish trap	tabeng	immerse

talang	insect noises	tultul	story
tanggung	shoulder	tuntun	to let down
tarung	eggplant	turù	water running down
tawan	to know		consumed
tengatengè	middle	ubus	black cloud
tibeng	carry on shoulders	udum	cool
timbang	big rock	ulung	field
tipanu	flute	uma	fire wood
tugtug	beat	upus	charcoal
tulai	bridge	uring	credit
		utang	